

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-50>

УДК 658.012.8:339

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

ECONOMIC SECURITY OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISES

Чернишов Володимир Васильович

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8866-0075>

Chernyshov Volodymyr

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

У статті досліджено та узагальнено трактування науковців і практиків щодо таких категорій, як економічна безпека, економічна безпека підприємства, фінансова безпека підприємства та зовнішньоекономічна безпека підприємства з метою системного розуміння сутності та визначення відповідних безпекових характеристик. Актуалізовано роль саме зовнішньоекономічної складової в діяльності підприємств, адже вони підлягають під вплив широкого кола факторів в силу розвитку процесів інтернаціоналізації та глобалізації. Враховуючи динамізм розвитку економічної системи, економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства є стан захищеності від загроз, як внутрішніх, так і зовнішніх, що забезпечує стабільне функціонування та розвиток підприємства шляхом ефективного використання фінансових ресурсів. Виділено фактори впливу на економічну безпеку зовнішньоекономічної діяльності підприємств, які на відміну від існуючих є системою стратегічних напрямів стимулювання іноземних інвестицій як ефективного управління на всіх рівнях організації зовнішньоекономічної діяльності. Запропоновано стратегічні напрями економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Ключові слова: фактори, економічна безпека, зовнішньоекономічна діяльність, підприємство, інвестиції, ринок.

В статье исследованы и обобщены трактовка ученых и практиков по таким категориям, как экономическая безопасность, экономическая безопасность предприятия, финансовая безопасность предприятия и внешнеэкономическая безопасность предприятия с целью системного понимания сущности и определения соответствующих безпекових характеристик. Актуализировано роль именно внешнеэкономической составляющей в деятельности предприятий, ведь они попадают под влияние широкого круга факторов в силу развития процессов интернационализации и глобализации. Учитывая динамизм развития экономической системы, экономическая безопасность внешнеэкономической деятельности предприятия является состоянием защищенности от угроз, как внутренних, так и внешних, обеспечивает стабильное функционирование и развитие предприятия путем эффективного использования финансовых ресурсов. Выделены факторы влияния на экономическую безопасность внешнеэкономической деятельности предприятий, в отличие от существующих является системой стратегических направлений стимулирования иностранных инвестиций как эффективно-го управления на всех уровнях организации внешнеэкономической деятельности. Предложены стратегические направления экономической безопасности внешнеэкономической деятельности предприятий.

Ключевые слова: факторы, экономическая безопасность, внешнеэкономическая деятельность, предприятие, инвестиции, рынок.

The article examines and summarizes the interpretation of scientists and practitioners in such categories as economic security, economic security of the enterprise, financial security of the enterprise and foreign economic security of the enterprise in order to systematically understand the essence and determine the relevant characteristics. It has been found that the concept of "economic security" is based on the definitions and principles of "security". The role of the foreign economic component in the activities of enterprises is actualized, because they are subject to the influence of a wide range of factors due to the development of internationalization and globalization. Given the dynamism of the economic system, the economic security of foreign economic activity of the enterprise is a state of protection from threats, both internal and external, which ensures the stable operation and development of the enter-

prise through the efficient use of financial resources. Factors influencing the economic security of foreign economic activity of enterprises are highlighted, which, in contrast to the existing ones, are a system of strategic directions of stimulating foreign investments as effective management at all levels of foreign economic activity. The strategic directions of economic security of foreign economic activity of the enterprises are offered: maintenance of effective mechanisms of attraction of direct foreign investments in subjects of managing; implementation of measures to improve the investment climate in international markets; stimulating strategic planning of investment resources as the main mechanism for managing the attraction of investment resources; raising the level of threat assessment of information support of economic security management of foreign economic activity of enterprises; identification of investment risks of economic security of foreign economic activity by diversification of investment sources of financing; assessment of the level of efficiency of investment projects in order to alternatively use the investment potential of the enterprise. Strategic directions of economic security of foreign economic activity of enterprises will ensure the solution of problematic aspects and will give impetus to the interaction of the state and subjects of foreign economic activity as a priority area of investment potential of economic entities.

Keywords: factors, economic security, foreign economic activity, enterprise, investments, market.

Постановка проблеми. Інтеграція економіки в світові фінансові ринки сприяє підвищенню розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Ефективність розвитку підприємств залежить від впливу як зовнішнього так і внутрішнього середовища, що вимагає найбільш перспективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії суб'єкта господарювання на стадіях його життєвого циклу. Фінансово інвестиційні проекти вимагають чітких напрямів забезпечення стійкого розвитку підприємства щодо стабільності його діяльності. Саме стан економічної безпеки зумовлює розвиток зовнішньоекономічної діяльності, що забезпечить інтеграцію іноземних ринків товарів і послуг та є запорукою успішного функціонування підприємств. Забезпечення стійкого положення підприємства на ринку вимагає забезпечення максимального рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств, а від так покращення темпів економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важливу роль у становленні теоретичних засад економічної безпеки та економічної безпеки підприємства відіграли праці вітчизняних вчених, таких як: І.М. Сосновська, Т.В. Романчик, В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко, С.В. Філіппова, Л.О. Волощук, С.О. Черкасова, Т.В. Тимофеев, Л.Г. Наумова. Аналіз даних робіт свідчить, що визначення економічної безпеки підприємства пов'язане з встановленням рівня захисту економічних інтересів підприємства від впливу зовнішніх та внутрішніх загроз. Питання зовнішньоекономічної безпеки підприємств розглянуто у працях таких науковців як: Швиденко О., Домашенко М., Маслак О.І., Пирогов Д.Л., Гришко Н.Є. Аналіз літературних джерел дозволяє зробити висновок, що зовнішньоекономічна безпека підприємства є складовою національної безпеки країни, яка відображає

стан функціонування підприємства на зовнішніх ринках.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Підсумовуючи проведені дослідження є недостатньо сформовані саме фактори впливу на економічну безпеку зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Формулювання цілей статті. Метою статті є наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Виходячи з поставленої мети, вирішено такі завдання: розвинуто теоретичне обґрунтування економічної безпеки; уточнено категорійний апарат зовнішньоекономічної безпеки підприємства; обґрунтовано і сформовано концептуальні засади розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств; уточнено склад факторів впливу на економічну безпеку зовнішньоекономічної діяльності підприємств; запропоновано стратегічні напрями економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Виклад основного матеріалу. Дослідження економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств тісно пов'язане з економічною безпекою та економічною безпекою підприємства, тобто встановлення стану ефективного використання фінансових ресурсів підприємства, з метою запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам. Адже забезпечення захищеності підприємств відносно негативного впливу зовнішніх загроз та попередження наслідків їх впливу залишається стратегічним напрямом пріоритетних інтеграційних процесів в Україні.

Так, економічна безпека – це сукупність умов і факторів, що забезпечують незалежність національної економіки, її стійкість і здатність до постійного відновлення та самовдосконалення [1].

Романчик Т.В. зазначає, що економічна безпека – поняття багатогранне, що забезпе-

чується комплексній та збалансованій протидії потенційним та реальним загрозам, усунення або мінімізація яких гарантує суб'єкту господарювання успішність функціонування в нестабільних умовах зовнішнього та внутрішнього середовища [2].

Економічна безпека, як стан економічної системи потребує вирішення потреб сукупного національного добробуту та стабільності внутрішнього ринку незалежно від результатів впливу ряду економічних показників. Розглядаючи різні підходи до трактування поняття економічна безпека велика увага приділялась саме: надійності системи збереження інформації; як складова національної безпеки; забезпечення захисту економічних інтересів; запобігання та протидія впливу негативних чинників.

Система економічної безпеки підприємства, як зазначають Ортинський В.Л., Керницький І.С. та Живко З.Б. – є індивідуальною, її комплекс заходів залежить: від законодавчої бази; від обсягу матеріально-технічних і фінансових ресурсів; від розуміння кожним із працівників важливості гарантування безпеки бізнесу; від досвіду роботи керівників служб безпеки підприємств [3].

Зокрема, економічну безпеку підприємства визначають як універсальне та комплексне поняття, в основі якого закладено систему забезпечення та захисту економічних інтересів підприємства від впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, досягнення захищеності його потенціалу розвитку від негативного впливу загроз та небезпек, створення відповідних умов щодо набуття здатності відновлюватись та постійно розвиватись в умовах високо динамічних змін ринкового середовища [4].

Тимофеев Т.В., Наумова Л.Г. [5] розглядають економічну безпеку підприємства як стан, що визначається керівництвом і власниками підприємства як задовільний (прийнятний, бажаний, цільовий), що може проявлятися у досягненні певного рівня виробництва та бажаного рівня економічних показників, і може підтримуватись протягом певного періоду часу.

Тому, сталий розвиток суб'єктів господарювання залежить від забезпечення належного рівня економічної безпеки підприємств можливий за умов ефективного поєднання його складових стратегічного управління фінансових ресурсів.

Гарантія економічної безпеки підприємства по своїй суті передбачає:

рівень показників фінансових результатів діяльності здатних забезпечити технологічну незалежність та фінансову стійкість;

забезпечення високої ефективності системи управління, оптимальності і ефективності організаційної структури;

якісне правове супроводження фінансово-господарських аспектів діяльності;

захищеність інформаційного простору, достатній рівень економічної безпеки;

безпеку капіталу, персоналу, майна та комерційного інтересу [6].

Тому, головною метою економічної безпеки підприємства є забезпечення досягненню належного рівня конкурентоспроможності через мінімізацію фінансових ризиків, а від так розширенню цілей та завдань стратегічного розвитку.

З метою забезпечення фінансової безпеки на підприємстві необхідно забезпечити стійкий розвиток підприємства, а саме підтримка стабільності його та здатності протистояти загрозам в умовах конкурентного середовища.

Так, фінансова безпека є одним з складових економічної безпеки, однак з власною структурою і індивідуальним механізмом реалізації, відмінним від інших видів економічної безпеки. При розробці критеріїв фінансової безпеки можливо використовувати напрацьований інструментарій щодо стійкості (надійності) фінансової системи суб'єкта господарювання, хоча на сьогоднішній день також немає єдності як в розумінні самого поняття «стійкість системи» так і в класифікації видів стійкості [7]. Фінансова безпека всебічно характеризує фінансовий стан підприємства, передбачає постійний моніторинг та напрямки підвищення фінансової стійкості з метою сприяння передбачення виникнення загрозам.

Тому, досліджуючи всебічно сутність економічної безпеки підприємства, підтверджена пряма залежність між розглянутими поняттями. Підвищення рівня конкурентоспроможності економіки залежить від зовнішньоекономічної безпеки, що забезпечує захист національних інтересів на зовнішніх ринках. Зовнішньоекономічна безпека є складовою економічної безпеки, відповідає основним цілям стратегічних напрямів розвитку та забезпечує захищеність фінансової системи в цілому.

Швиденко О. зовнішньоекономічну безпеку підприємства визначає, як невід'ємну складову міжнародної, так і національної безпеки країни, яка відображає стан найефективнішого використання корпоративних ресурсів для запобігання погрозам і забезпеченню стабільного функціонування підприємства як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках [8].

Домашенко М. дає наступне визначенню поняття зовнішньоекономічна безпека підприємства – стан найбільш ефективного використання його ресурсів для стабільного функціонування на міжнародному ринку та здатність протистояти впливу небезпечних факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ з метою забезпечення ефективних взаємовідносин суб'єктів господарської діяльності як на території України, так і за її межами [9].

Маслак О.І., Пирогов Д.Л. та Гришко Н.Є. визначили сутність поняття зовнішньоекономічна безпека підприємства, як процес виявлення загроз, визначення показників, типів стратегій і розробки відповідних організаційно-економічних заходів на кожному з етапів зовнішньоекономічної діяльності підприємства [10].

Досліджуючи поняття зовнішньоекономічна безпека підприємства, можна стверджувати, що сутність його залежить від глобальних стратегічних напрямків розвитку економіки, та забезпечує захищеності фінансових інтересів підприємства на зовнішніх ринках збуту. Розширення міжнародних економічних відносин потребує визначень стратегічних цілей зовнішньоекономічної політики підприємства, а від так забезпечення ефективного механізму регулювання зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. Саме до механізму регулювання зовнішньоекономічною діяльністю підприємства можна віднести всі методи, форми і інструменти стимулювання діяльності внутрішнього і зовнішнього ринків збуту, а отже покращення інвестиційного клімату.

Кризовий стан інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання спричинене конкурентоспроможністю на міжнародних ринках капіталу, що знижує рівень фінансових можливостей на зовнішніх ринках та потребує дієвих стратегічних цілей економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств. З урахуванням рівня розвитку надходжень прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну за видами економічної діяльності постає необхідність розгляду проблем забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств, що стимулюватиме суб'єктів господарювання до своєчасного виявлення впливу як зовнішніх так і внутрішніх факторів впливу на інвестиційну діяльність та встановлення стратегічних пріоритетів розвитку зовнішньоекономічних джерел фінансування.

Визначаючи вплив стратегічних пріоритетів на іноземні інвестиції окреслено коло про-

блем, що стримує розвиток ринку іноземного капіталу та реалізації інвестиційних цілей іноземних інвесторів, а саме: інфляційні процеси, географічний бар'єр, відсутність гарантій, демографічні. Стратегічні пріоритети розвитку ЗЕД: розширення інвестиційних можливостей; розвиток інвестиційної політики, шляхом залучення іноземних інвестицій, що забезпечить належний інвестиційний клімат; розвиток технічного і технологічного рівні, через зміни виробничих ресурсів; співпраця фінансових організацій щодо підвищення інвестиційного потенціалу держави [11].

Дослідження визначення факторів впливу на розвиток ЗЕД підприємств дав змогу сформулювати напрямок підвищення конкурентних позицій на міжнародному ринку: пошук оптимальної стратегії розвитку шляхом досягнення максимального прибутку при здійсненні ЗЕД. Узагальнюючи вищезазначене, слід наголосити, внутрішні фактори мають вплив в межах означеного підприємства, тоді як зовнішні – це фактори, виникнення яких характеризується державною політикою та іноземними конкурентами на міжнародних ринках. Постає необхідність у розробці стратегії розвитку ЗЕД підприємств машинобудівної промисловості, що забезпечить цілісний механізм взаємозв'язку інструментів, які стимулюватимуть розвиток зовнішнього ринку збуту [12].

Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємств України потребує формування ефективної системи управління конкурентних переваг шляхом підвищення стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Оцінка рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності спрямована на визначення ймовірності виникнення загроз як зовнішнього так і внутрішнього середовища інвестиційної діяльності щодо залучення інвестиційних ресурсів та розробки шляхів мінімізації виникнення ризиків. На рис. 1, окреслено зовнішні та внутрішні фактори впливу економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств, що є системою стратегічних напрямів стимулювання іноземних інвестицій як ефективного управління на всіх рівнях організації зовнішньоекономічної діяльності.

Запропоновано виходячи з аналізу економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств стратегічні напрями, а саме: забезпечення ефективних механізмів залучення прямих іноземних інвестицій в суб'єкти господарювання;

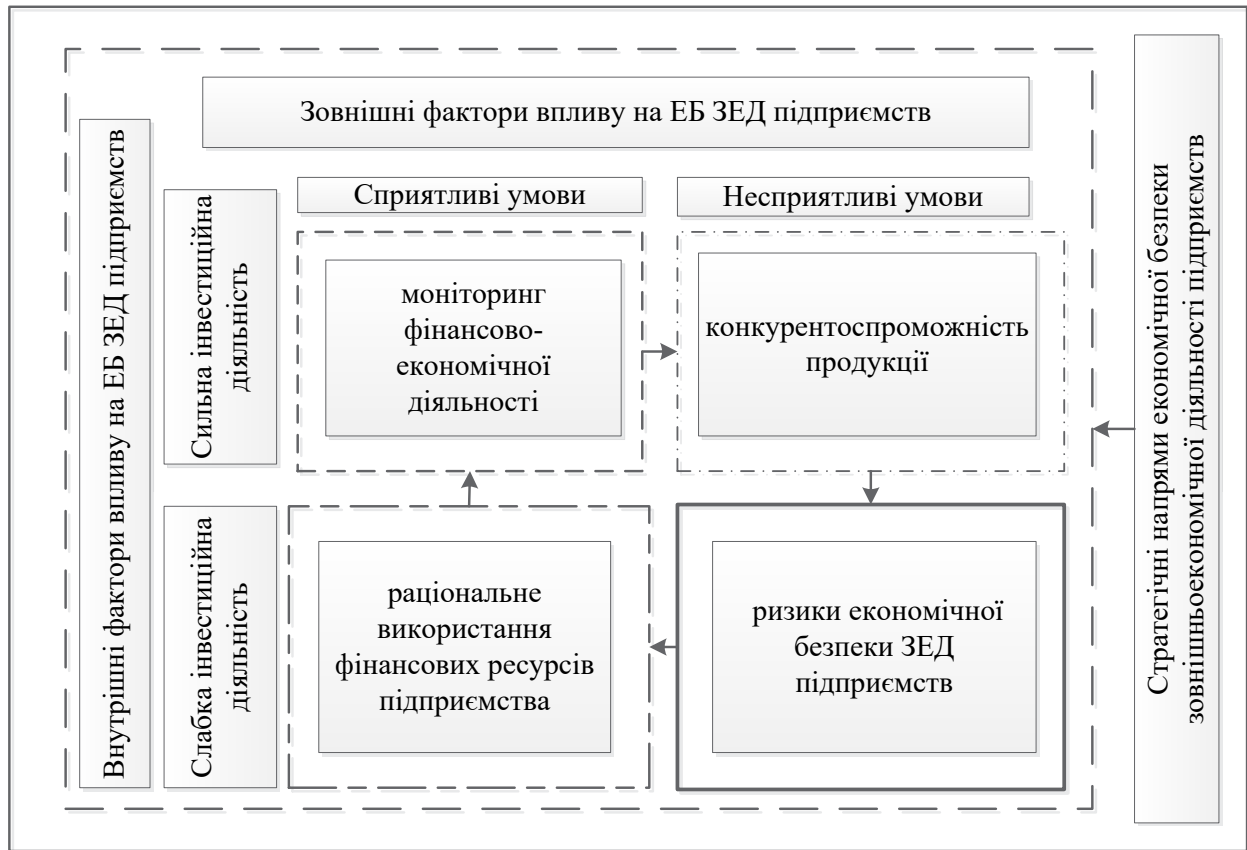

Рис. 1. Аналіз факторів впливу на економічну безпеку зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Джерело: власна розробка автора

реалізація заходів покращення інвестиційного клімату на міжнародних ринках збуту; стимулювання стратегічного планування інвестиційних ресурсів, як основного механізму управління залученням інвестиційних ресурсів;

підвищення рівня оцінки загроз інформаційного забезпечення управління економічною безпекою зовнішньоекономічної діяльності підприємств;

виявлення інвестиційних ризиків економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності шляхом диверсифікації інвестиційних джерел фінансування;

проведення оцінки рівня ефективності інвестиційних проектів з метою альтернативного використання інвестиційного потенціалу підприємства.

Стратегічні напрями економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств забезпечать вирішенню проблемних аспектів та дасть поштовх до взаємодії держави та суб'єктів ЗЕД як пріоритетного напрямку інвестиційного потенціалу суб'єктів господарювання.

Забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств є досягнення належного рівня конкурентоспроможності і ресурсного потенціалу, яке можливе при ефективному механізмі виявлення та попередження загроз.

Висновки. В ринкових умовах ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства залежить від показників економічної безпеки, що визначають рівень впливу зовнішньоекономічних факторів на фінансовий стан підприємства. Зовнішньоекономічна безпека підприємства спроможна виявити та попередити вплив факторів як зовнішнього так і внутрішнього середовища. Окреслено зовнішні та внутрішні фактори впливу економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств, що гарантуватимуть ефективність функціонування та конкурентоспроможність підприємств на міжнародних ринках. Запропоновано стратегічні напрямки економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств, що є пріоритетною передумовою захисту економічних інтересів, що гарантуватиме стійких позицій на зовнішньому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сосновська І.М. Поняття та значення економічної безпеки виробничо-господарської діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua> (дата звернення: 29.03.2021).
2. Романчик Т.В. Деякі аспекти економічної безпеки промислових підприємств : *Тези доповідей XIX Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я» (MicroCAD-2016)*. (м. Харків, 2016 р.). Харків : НТУ «ХПІ», 2016. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/25791/3/MicroCAD_2016_Romanchuk_Deiaki_aspekty.pdf (дата звернення: 29.03.2021).
3. Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б. Економічна безпека підприємств, організацій та установ. Київ : Правова єдність, 2009. 544 с.
4. Філіппова С.В., Волощук Л.О., Черкасова С.О. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісно-орієнтованого управління. Одеса : ФОП Бондаренко М.О., 2015. 196 с.
5. Тимофеев Т.В. Экономическая безопасность и управление риском предприятий. URL: http://btbcons.ru/articles/?art_id=6 (дата звернення: 29.03.2021).
6. Кузенко Т.Б. Тактичне і стратегічне планування економічної безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. № 3. С. 142–151.
7. Бердар М.К. Забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Економіка*. 2015. № 124/125. С. 73–76.
8. Швиданенко Г.О., Олексюк О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : монографія. Київ : КНЕУ, 2002, 192 с.
9. Домашенко М.Д. Аналіз наукових підходів до визначення поняття економічної безпеки зовнішньо-економічної діяльності машинобудівних підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. Суми, 2011. № 3. Т. 1. С. 167–172.
10. Маслак О.І., Пирогов Д.Л., Гришко Н.Є. Оцінка економічної безпеки підприємства при зовнішньо-економічній діяльності. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. 2012. Вип. 3(74). С. 163–169.
11. Малишко Є.О., Чернишов В.В. Аналіз впливу стратегічних пріоритетів на розвиток зовнішньо-економічної діяльності підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність проблеми теорії та практики*. 2020. № 3(34). С. 322–329.
12. Малишко Є.О., Чернишов В.В. Визначення факторів впливу на розвиток ЗЕД підприємств : *Матеріали Міжнародної наукової конференції «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця»* (Харків, 27 листопада 2020 р.). Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. С. 216–217.

REFERENCES:

1. Sosnovska, I.M. (2015) Poniattia ta znachennia ekonomichnoi bezpeky vyrobnycho-hospodarskoi diialnosti pidpriemstv [The concept and importance of economic security of production and economic activities of enterprises]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, no. 9. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (accessed 29 March 2021). (in Ukrainian)
2. Romanchuk, T.V. (2016) Deiaki aspekty ekonomichnoi bezpeky promyslovykh pidpriemstv [Some aspects of economic security of industrial enterprises]: *Tezy dopovidei XIX Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii «Informatsiini tekhnolohii: nauka, tekhnika, tekhnolohiia, osvita, zdorovia» (MicroCAD-2016) – Tezy dopovidei XIX Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii «Informatsiini tekhnolohii: nauka, tekhnika, tekhnolohiia, osvita, zdorovia» (MicroCAD-2016)*. (m. Kharkiv, 2016 r.). Kharkiv: NTU «KhPI». Available at: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/25791/3/MicroCAD_2016_Romanchuk_Deiaki_aspekty.pdf (accessed 29 March 2021). (in Ukrainian)
3. Ortynskyi, V.L., Kernyskyi, I.S., Zhyvko, Z.B. (2009) Ekonomichna bezpeka pidpriemstv, orhanizatsii ta ustanov [Economic security of enterprises, organizations and institutions]. Kyiv: Pravova yednist – Legal unity, 544 p. (in Ukrainian)
4. Filippova, S.V., Voloshchuk, L.O., Cherkasova, S.O. (2015) Ekonomichna bezpeka pidpriemstv realnoho sektoru ekonomiky v umovakh vartisno-orientovanoho upravlinnia [Economic security of enterprises of the real sector of the economy in terms of cost-oriented management]. Odessa: FOP Bondarenko M.O., 196 p. (in Ukrainian)
5. Tymofeev, T.V. Ekonomicheskaiia bezopasnost y upravlenye ryskom predpriyatyi [Economic security and risk management of enterprises]. Available at: http://btbcons.ru/articles/?art_id=6 (accessed 29 March 2021). (in Ukrainian)
6. Kuzenko, T.B. (2004) Taktychne i stratehichne planuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Tactical and strategic planning of economic security of the enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky – Current economic problems*, no. 3, pp. 142–151. (in Ukrainian)

7. Berdar, M.K. (2015) Zabezpechennia finansovoi bezpeky sub'ektiv pidpriemnytstva [Ensuring financial security of business entities]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka. Ekonomika – Bulletin of Kyiv National University. T. Shevchenko. Economy*, no. 124/125, pp. 73–76. (in Ukrainian)
8. Shvydanenko, H.O., Oleksiuk, O.I. (2002) Suchasna tekhnolohiia diahnostyky finansovo-ekonomichnoi diialnosti pidpriemstva [Modern technology of diagnostics of financial and economic activity of the enterprise]: monohrafiia. Kyiv: KNEU, 192 p. (in Ukrainian)
9. Domashenko, M.D. (2011) Analiz naukovykh pidkhodiv do vyznachennia poniattia ekonomichnoi bezpeky zovnishnoekonomichnoi diialnosti mashynobudivnykh pidpriemstv [Analysis of scientific approaches to defining the concept of economic security of foreign economic activity of machine-building enterprises]. *Marketynh i menedzhment innovatsii. Sumy – Marketing and innovation management*. Sumy, no. 3, T. 1, pp. 167–172. (in Ukrainian)
10. Maslak, O.I., Pyrohov, D.L., Hryshko, N.Y. (2012) Otsinka ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva pry zovnishnoekonomichnii diialnosti [Assessment of economic security of the enterprise in foreign economic activity]. *Visnyk KrNU imeni Mykhaila Ostrohradskoho – Bulletin of Mykhailo Ostrogradskyi KrNU*, vol. 3(74), pp. 163–169. (in Ukrainian)
11. Malyshko, Y.O., Chernyshov, V.V. (2020) Analiz vplyvu stratehichnykh prioritetiv na rozvytok zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriemstv [Analysis of the impact of strategic priorities on the development of foreign economic activity of enterprises]. *Finansovo-kredytna diialnist problemy teorii ta praktyky – Financial and credit activities of the problem of theory and practice*, no. 3(34), pp. 322–329. (in Ukrainian)
12. Malyshko, Y.O., Chernyshov, V.V. (2020) Vyznachennia faktoriv vplyvu na rozvytok ZED pidpriemstv [Determining the factors influencing the development of foreign economic activity of enterprises]: *Materialy Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii «Ekonomichni rozvytok i spadshchyna Semena Kuznetsia» – Proceedings of the International Scientific Conference "Economic Development and Legacy of Semyon Kuznets"* (Kharkiv, 27 lystopada 2020 r.). Kharkiv: KhNEU im. S. Kuznetsia, pp. 216–217. (in Ukrainian)